

Državni izpitni center

M 1 0 2 2 0 1 1 4

SESSIONE AUTUNNALE

**SLOVENO COME LINGUA SECONDA
NEL TERRITORIO BILINGUE
DELL'ISTRIA SLOVENA**

SOLUZIONI

Martedì, 31 agosto 2010

MATURITÀ GENERALE

Izpitna pola 1**A) Bralno razumevanje**

1. *V prvem odstavku:* letnici in kraja rojstva in smrti, osnovni podatki o njegovem delovanju v Afriki med ljudstvom Bari, bil ustanovitelj misijonske postaje Gondokoro.
(Po smislu.)

V drugem odstavku: 150-letnica Ignacijeve smrti, vzrok, čas in kraj njegove smrti.
(Po smislu.)
(2 točki za vse podatke, če eden manjka, 1 točka.)

(2 + 2) do 4 točke
2. Razširiti krščanstvo in izkoreniniti suženjstvo **3 točke**
3. Ker so v belem človeku videli nevarnost, saj so bili belci povečini lovci na sužnje. **3 točke**
4. 606 m visoka vzpetina Logvek, na hribu je v skalnati vrh vklesal svoje ime.
(Po smislu.) **(2 + 2) do 4 točke**
5. Ker je napisal podrobno poročilo v obliki ladijskega dnevnika in na poti natančno beležil podatke o smeri kompasa, hitrosti ladje, geografskem položaju, vremenu, temperaturi ozračja in vode, o zračnem pritisku, poleg tega je opisal obrežje Nila in uporabljal ledinska imena, včasih vse tudi natančno skiciral. (Po smislu.)
(2 točki za podrobno poročilo v obliki ladijskega dnevnika, 1 točka za natančno beleženje podatkov. Po 1 točko do skupaj 5 točk za vsako nadaljnjo omembo vrste podatka.)

do 5 točk
6. c) **3 točke**
7. b) **2 točki**
8. Ker so bili zelo spretni, saj so kljub primitivnemu orodju (uporabljali so le kamen) izdelovali prave mojstrovine. (Po smislu.) **2 točki**
9. Sodijo med najstarejše afriške zbirke v Evropi; v Slovenskem etnografskem muzeju.

(2 + 1) do 3 točke
10. Pomemben je kot dokumentalist, zbiralec etnografskega gradiva, predvsem kot povezovalec kultur (evropske in afriške) ter pobudnik izobraževanja temnopoltih otrok v Evropi.
(Po smislu.) **Za dva podatka 1 točka, za tri 2 točki.**

B) Poznavanje jezika, tvorjenje kratke besedilne vrste

1. Sedanjik: Knoblehar se povzpne na hrib in v skalnati vrh vkleše svoje ime, potem pa zapluje nazaj proti severu.
 Prihodnjik: Knoblehar se bo povzpel na hrib in bo v skalnati vrh vklesal svoje ime, potem pa bo zaplul nazaj proti severu.
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **2 točki**.)
2. a) Kartum a) zemljepisno lastno ime
 b) ekvator b) občno ime
 c) Slovenski etnografski muzej c) stvarno lastno ime
 č) pojmovno lastno ime
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **3 točke**.)
3. nazaj = naprej večina = manjšina
 življenje = smrt temnopolti = svetlopolti
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **4 točke**.)
4. Pretvorba: Ko je potoval/ Medtem ko je potoval ...
 Poimenovanje: časovni odvisnik
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **2 točki**.)
- 5.
Glagol v nedoločniku	Vidski par
potrkati	trkati
prostiti	zaprostiti /preprostiti
potovati	prepotovati / odpotovati
izbrati	izbirati
hraniti	shraniti / (prehraniti)
beležiti	zabeležiti / pribeležiti
- (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **6 točk**.)
6. obrežje dimenzije
 položaj zagotoviti
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **4 točke**.)
- 7.
Samostalnik	Pridevnik	Glagol
slava	slaven	Slaviti/sloveti
spomin	spominski	(s)pomniti
(se)/spominjati se
Opazovanje /
opazovalnica	Opazovalen /
opazovalni	opazovati
- (Vsaka pravilna vrstica 1 točka, skupaj **3 točke**.)

8.

	Rodilnik	Dajalnik
skrivnost	skrivnosti	skrivnosti
življenje	življenja	življenju
raziskovalec	raziskovalca	raziskovalcu

(Vsaka pravilna vrstica 1 točka, skupaj **3 točke**.)

9. a) nedoločnik = pridobiti
b) namenilnik = pridobiti

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **2 točki**.)

10. Kartum = kartumski
Italija = italijanski
Sudan = sudanski
Nil = nilski/nilotski
Afrika = afriški

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **5 točk**.)

11.

	Kje?	Od kod?
Neapelj	V Neaplju	Iz Neaplja
črna celina	na črni celini	s črne celine
Dolenjska	na Dolenjski	Z Dolenjske

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **3 točke**.)

12. zgodovinski vir = z zgodovinskim virom
dobre izkušnje = z dobrimi izkušnjami
Ignacij Knoblehar = z Ignacijem Knobleharjem

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **3 točke**.)**13. Tvorjenje kratke besedilne vrste****15 točk**

VSEBINA

- a) Naslov do 2 točki
- b) Uporaba izhodiščnih podatkov iz priloženega besedila o Knobleharjevem delovanju: prijateljstvo s temnopoltimi domačini, nestrinjaje s trgovanjem s sužnji in poskus preprečevanja le-tega, ekspedicije, kartografiranje, zbiranje etnografskih predmetov med nilotskimi ljudstvi. Opredelevanje do omenjenega Ignacijevega delovanja, utemeljevanje zapisanih lastnih stališč. 8 točk
(2 + 3 + 3)

JEZIK do 4 točke
Jezikovna pravilnost (za 4 isto-/raznovrstne napake minus 1 točka)

DOLŽINA BESEDILA 1 točka
(+/- 11 besed in več minus 1 točka)

Izpitna pola 2

Slušno razumevanje

Transkripcija besedila

(Besedilo je skrajšani in prirejeni članek Žige Novaka Martin Krpan Zvit, pogumen in močan, ki je bil objavljen v reviji National Geographic Junior, št. 49, maj 2008, 22–25.)

Kaj bi Martin Krpan rekel danes, če bi ga s časovnim strojem lahko povabili na obisk? Čakalo bi ga veliko presenečenj! Tisočletnih meja ni več, sol, ki je bila v njegovih časih velika dragocenost, lahko za drobiž kupiš v vsaki trgovini, naša prestolnica pa se je z Dunaja preselila v Bruselj. Vse se je spremenilo, a duhovita zgodba o silaku z Vrha pri Sveti Trojici je ostala. Letos je stara 150 let.

Maja 1858 je izpod peresa slovenskega pisatelja Frana Levstika nastala povest o Martinu Krpanu z Vrha. Bil je »močan in silen človek«, ki mu ni bilo para, preživel pa se je s tihotapljenjem soli. No, ja, to ne bi bilo nič posebnega, če ne bi na koncu zgodbe premagal hudega velikana, Brdavsa. Ker je tako rešil Dunaj pred turško nevarnostjo, mu je cesar dovolil nekaj, kar so si Slovenci že od nekdaj želeli: pravico prenašati blago čez meje.

Pisatelj Fran Levstik je s Krpanom ustvaril lik, ki je že zdavnaj odvrigel svojo literarno suknjo in postal največji slovenski junak. Doživel je različne odrske upodobitve, kot blagovno znamko ga uporablja vrsta podjetij, kot krajana pa si ga lastijo vsaj tri slovenske občine. Med Slovenci je postal tako priljubljen predvsem zaradi svoje izredne moči, pameti, zvitosti in poguma, ki ga je pokazal v boju z Brdavsom. Prav tako pa Slovenci cenijo tudi ponos, ki ga je pokazal na dunajskem dvoru. Milan Trobič, ki je družbeno ozadje Martina Krpana raziskoval v svoji doktorski nalogi, pravi: »Krpan je ljudem postal tako všeč, ker je cesarju ob koncu povesti brez strahu povedal svoje. To si je marsikdo na tihem želel storiti tudi sam, pa si ni upal. In Krpan je to povedal zanje!«

Čeprav Levstik govori o Krpanu kot o resničnem človeku, se poznavalci bolj ali manj strinjajo, da gre za simbol Slovenca iz burnega obdobja med 14. in 17. stoletjem.

Si predstavljaš, da živiš v časih, ko v naše kraje vsako leto prihrumijo Turki, na katere je fevdalna vojska povsem nepripravljena? Za golo preživetje se morate skriti v kraške jame ali pa s sovaščani okoli cerkve zgraditi enostavno utrdbo, ki ji danes rečemo protiturški tabor. In na koncu pride še vaš fevdalec in vam z davki pobere še tisto malo, kar vam je ostalo ...

Marsikateremu slovenskemu kmetu v tistih časih pač ni preostalo drugega, kot da oprta svojega konja in se po prepovedanih poteh odpravi prek nekdanje beneško-avstrijske meje do današnjega Kopra. Tam je lahko prodal meso, les, kožuhovino ali konje in kupil dobrine, ki jih je v domačih krajih spet prodal, nahranil svojo družino in nekaj malega celo zaslužil. Takšne tihotapce so imenovali tudi kontrabantarji.

Tihotapljenje je škodilo državi in je bilo strogo prepovedano, kar je še posebno veljalo za sol. Ta je bila v preteklosti precej pomembnejša kot danes. Pred 500 leti sol ni bila samo začimba in nujen dodatek k hrani. Bila je tudi glavno sredstvo za konzerviranje hrane. Nekakšen nadomestek za današnje konzerve in hladilnike! Rimski vojaki so včasih celo plačo dobivali v soli. Morda ji ravno zato pripisujejo izvor angleške besede za plačo, ki se glasi salary ali pa italijanske besede salario.

Literarni dom Martina Krpana je Notranjska, ki obiskovalca mimogrede začara z zanimivo zgodovino in slikovito naravo, predvsem kraškimi pojavi. Večino naših najlepših jam, presihajočih jezer in naravnih mostov ustvarijo reke, ki tečejo pod in nad Krpanovo deželo. Pokrajino prekrivajo tudi največji sklenjeni gozdovi v tem delu Evrope, ki so eno zadnjih domovanj rjavega medveda, volka in risa.

Te je zamikalo potepanje po Krpanovi deželi? Dobro izhodišče za raziskovanje je Velika Krpanova pot, ki so jo uredili in označili v letu 2006. Pot je dolga 91 kilometrov in vodi od Pivke prek Javornikov na Cerkniško polje, čez Bloke in Slivnico, proti Cerknici in Rakovemu Škocjanu ter čez Kalič proti Postojni. Da bi pot prehodili v celoti, na en mah, bi potrebovali najmanj tri do štiri dni poštenega pešačenja. Zato je prijetnejše, da pot razdelite na enodnevne pohodniške, kolesarske ali celo konjeniške izlete.

Zanimiv je tudi izlet na Sveto Trojico. Ko se povzpnejo nanjo, smo nagrajani s čudovitim razgledom po Krpanovi deželi. Pot, ki zahteva slabi dve uri hoje, vodi iz Slovenske vasi mimo Petelinjskega jezera na vrh. V nekdanjem naselju Vasišče, prav ob vznožju gore, pa naj bi živel zvit, pogumen in močan Martin Krpan.

1. DA **1 točka**
2. c) **1 točka**
3. DA **1 točka**
4. DA **1 točka**
5. b) **2 točki**
6. kontrabantarji **2 točki**
7. Ker so rimski vojaki včasih plačo dobivali v soli.
(Po smislu.) **2 točki**
8. DA **1 točka**
9. Notranjska **1 točka**
10. rjavi medved, volk, ris
(Vse ali nič.) **1 točka**
11. Prehoditi naenkrat, ne da bi se ustavili.
(Po smislu.)
(Za zapis kalka ali napačne rabe predloga – 1 točka.) **do 2 točki**
12. Vasišče **1 točka**
13. b), g)
(Vsak pravilen odgovor 1 točka.) **do 2 točki.**
14. Martin Krpan, njegov čas in njegovo domovanje
(Po smislu.)
(Samo Martin Krpan – 1 točka.) **do 2 točki**

Izpitna pola 3

Daljši pisni sestavek

Vsebina 20 točk, jezikovna pravilnost 5 točk, zgradba 7 točk, slog 3 točke; skupaj 35 točk

Vsebina	<p>a) Okvirna pripoved: Avtor ponovno obiše taborišče Natzweiler-Struthof, v katerem je bil zaprt tudi sam. Prepletanje okvirne pripovedi s spomini na taboriščno življenje.</p> <p>b) Pahor odganja pregloboko doživljanje nesmisla, »da ne bi ta predrl rahlega notranjega ščita pred poplavo ničča«. Jetniško življenje prikazuje brez razbolele čustvenosti, tako da vseh udeležencev in oblik trpljenja in trpinčenja ne poimenuje naravnost, temveč z metaforičnimi nadpomenkami, metonimijami, a hkrati čustveno angažirano, prežeto s sočutjem in vitalizmom.</p> <p>c) Razčlovečenje tako jetnikov kot paznikov, izraženo z uporabo metonimij: telesa, ki so se premikala; telesa, ki drsijo po peronu; postave z brzostrelkami; udi, ki so zmeraj bolj šparali s slamnjačo; kričeča usta, ki se bodo znova zakadila vate; trop volkov. (Navedeni primeri in razložena njihova vloga)</p> <p>č) Zlo dobi še bolj nehumano podobo, nedoumljive poteze ob avtorjevih razmišljanjih o kulturnih dosežkih evropske civilizacije (npr. Giottovih freskah ...).</p> <p>d) Pričakovano sporočilo: Človeško trpljenje je lahko premagano z življenjsko voljo, trdno vero v dobro in v človeka, toda ne sme biti nikoli pozabljeno. (Katero koli sporočilo mora biti utemeljeno)</p> <p>(Vse po smislu.)</p>	<p>do 6 točk</p> <p>do 4 točke</p> <p>do 5 točk</p> <p>do 2 točki</p> <p>do 3 točke</p>
Jezikovna pravilnost	Za 4 isto-/raznovrstne napake = minus 1 točka (največ minus 5 točk)	do 5 točk
Zgradba	<p>Logična povezanost besedila (koherenca) = do 4 točke</p> <p>Logična členjenost besedila – odstavčnost = do 2 točki</p> <p>Dolžina besedila (400–600 besed) = do 1 točka (minus 1 točka za +/- 80 besed)</p>	do 7 točk
Slog	<p>Živahnost = do 2 točki</p> <p>Jasnost, ustreznost besedišča = 1 točka</p>	do 3 točke